

STUDIUL NAȚIONAL

Abuzul asupra copilului: un copil din doi (46%) este lovit în familie, 18% dintre copii se culcă flămânzi, 5% dintre copii sunt supuși abuzurilor fizice în școli și crește incidența abuzului sexual în afara familiei

București, 6 decembrie 2021: Din răspunsurile primite de la copii, rezultă o incidență mult mai mare a aplicării pedepselor fizice în familie (46%), în comparație cu cea recunoscută de părinți (28%). Aproximativ 3% dintre părinți afirmă că, în ultimul an, copilul lor a fost victimă a abuzului sexual, în aproape două treimi dintre cazuri agresorul fiind o persoană necunoscută, iar 2,9% dintre adolescenți au declarat că au fost obligați să întrețină relații sexuale împotriva voinței lor, situație care confirmă nivelul acut de subraportare a abuzurilor sexuale comise asupra copiilor, arată datele unui studiu lansat, luni, de Organizația Salvați Copiii România.

Deși în scădere, acte de violență comise asupra elevilor de către personalul din școli reprezintă 5% din declarațiile copiilor, iar abuzurile emoționale 22%.

Fenomenul foametei îndurate de copiii români se păstrează la un nivel inacceptabil pentru o țară a Uniunii Europene, unul din cinci copii (18%) declarând că i se întâmplă să meargă la culcare flămând, în timp ce furturile comise pentru a mânca au rămas la același nivel ca în 2013 (2%).

Cu toate că majoritatea copiilor (94%) spun că se simt în siguranță în familie și doar 3% afirmă că niciodată nu se simt în siguranță acasă, din răspunsurile primite de la copii rezultă o incidență mult mai mare a aplicării pedepselor fizice (46%), în comparație cu cea recunoscută de părinți (28%), atât în ceea ce privește formele „ușoare”, cât și ceea ce privește formele severe. De asemenea, analiza pune în evidență faptul că 10% dintre copii preferă să părăsească familia de teama pedepselor, pentru 2% acest lucru întâmplându-se des și foarte des.

Prin comparație cu rezultatele studiului similar din 2013, se remarcă o creștere semnificativă a procentului părinților care recunosc incidența abuzului sexual asupra copilului lor (de la 0,5% la 3,2%). Totuși, Consiliul Europei estima în 2020, în Raportul referitor la punerea în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, că, în Europa, 90% dintre cazurile de agresiune sexuală asupra copiilor nu ajung în atenția poliției ori a instanțelor judecătorești.

Gabriela Alexandrescu, Președinte Executiv Salvați Copiii România, atrage atenția asupra repercusiunilor pe termen lung ale diferitelor forme de abuz asupra copilului: *„Un copil care se dezvoltă emoțional într-un climat marcat de frică și de emoții negative va dezvolta traume în viața de*

adult. Este important să recunoaștem semnele abuzului și să intervenim, pentru ca acesta să nu lase semne de nevindecă”.

Studiul extensiv realizat de Salvați Copiii România pe două paliere – părinți și copii – arată că:

- 56% dintre părinți au declarat că-și pedepsesc copiii dacă greșesc (des, 23%, și în situații excepționale, 34%), iar 44% au afirmat că nu apelează niciodată la pedeapsă. Totuși, doar 31% dintre copii au răspuns că nu sunt niciodată pedepsiți acasă. Pedepsele înseamnă restricționarea accesului la telefonul mobil (22%); restricționarea ieșirilor la joacă, afară, cu prietenii (7%) sau a accesului la calculator/tabletă/internet (8%) și la televizor (5%); muștrări verbale, ceartă (5%); lipsa banilor de buzunar (3%); obligativitatea de a citi sau de a face lecții suplimentare (3%); pedepse corporale (1%) și obligația de efectuare a unor treburi casnice (1%).
- În ceea ce privește lovirea cu mâna, observăm că un copil din 10 (10%) se confruntă cu această formă de abuz fizic des sau foarte des.
- Îngrijorătoare sunt pedepsele care presupun punerea în genunchi a copiilor (5%), arsurile provocate cu diverse obiecte (țigara, fierul de călcat sau apă clocotită) (1%) și internarea în spital ca urmare a bătăii (1%).
- Retragerea privilegiilor este metoda de disciplinare preferată a părinților (57%), iar jumătate dintre aceștia consideră oportună folosirea agresiunilor verbale.
- Atunci când sunt pedepsiți, copiii trăiesc stări de tristețe (38%), vinovăție (29%) și nefericire (28%). 6% dintre copii afirmă că se simt lipsiți de apărare atunci când sunt pedepsiți, 3% declarând chiar că se simt părăsiți. De asemenea, copiii afirmă că suferă în tăcere (43%), plâng sau vorbesc cu cineva (36%) și doar 8% dintre respondenți indicând că, atunci când sunt pedepsiți, își închipuie că se răzbună.
- Se înregistrează o creștere a numărului de părinți care sunt de acord cu bătaia ca răspuns la comportamentele indezirabile. În prezent, 1,1% dintre răspunsuri indică un acord general, iar 19% doar în situații excepționale (față de 0,8% și, respectiv, 18% în 2013). Aceste rezultate arată că cel puțin 1 părinte din 5 manifestă o atitudine favorabilă față de pedeapsa corporală.
- În accepțiunea părinților, principalele cauze care determină neglijarea sau abuzul la adresa copiilor sunt sărăcia (68%), consumul de alcool și droguri (63%), lipsa sprijinului din partea autorităților (41%), numărul mare de copii ”nedoriți” (40%), lipsa informațiilor utile creșterii și educației copiilor (25%), lipsa serviciilor sociale de sprijin (20%).
- 4% dintre copii spun că au fost trimiși de părinți să muncească contra unei remunerații și în detrimentul frecventării școlii, fenomen care atinge un nivel semnificativ mai mare în rândul băieților (7%, față de 2% în cazul fetelor). În mod similar, un procent mult mai mare de copii (8%) afirmă că se întâmplă să nu meargă la școală pentru a avea grijă, acasă, de frații mai mici. Exploatarea prin trimiterea la cerșit a fost raportată de 1% dintre copii, feno-

menul scăzând cu 2 puncte procentuale în intensitate în comparație cu rezultatele studiului anterior.

- Deși doar 6% dintre copii au spus că mâncarea de acasă este bună, dar nu mănâncă destul, iar 1% consideră că mâncarea de acasă nu este bună și nu mănâncă destul, un procent mult mai mare dintre respondenți (18%) afirmă că li se întâmplă să meargă la culcare deși încă le este foame. Procentul copiilor care merg la culcare flămânzi și furtul comis pentru a mânca (2%) nu au scăzut în incidență față de studiul din 2013. În comparație cu rezultatele studiului anterior, se remarcă o scădere a răspunsurilor copiilor care indică situații de abuz fizic din partea cadrelor didactice (de la 7% la 5%). 2% dintre elevii din învățământul primar afirmă că sunt bătuți deseori de cadrele didactice și 5% spun că acest lucru se întâmplă câteodată. Pentru elevii din gimnaziu, acest tip de abuz apare deseori în cazul a 1% din eșantion și câteodată pentru 5%, iar pentru liceeni – 0,2% deseori și 3% câteodată.
- Peste un sfert dintre copii au fost expuși imaginilor cu caracter sexual, internetul reprezentând mediul care vulnerabilizează copiii în cea mai mare măsură din această perspectivă (26%), urmat de televizor (23%) și situația de martori la relația sexuală între adulți (7%).

DINAMICA PERCEPȚIILOR

Raportându-ne la rezultatele demersului anterior de cercetare, din 2013, observăm următoarele aspecte care rezultă din răspunsurile copiilor:

- Scade incidența abuzului fizic „ușor” (lovirea cu palma) – de la 62% la 46%;
- Scade ușor incidența lovirii cu bățul/nuiaua de la 18% la 13%;
- Cu excepția lovirii cu o curea (a cărei incidență crește cu aproape 2 puncte procentuale), scade incidența pedepselor fizice aplicate cu alte obiecte (furtun, lingură de lemn, vergea).
- Crește procentul părinților care recunosc că folosesc amenințările cu pedeapsa (de la 19% în 2013, la 22% în 2021) și, de asemenea, procentul copiilor care se simt neglijați de către părinți (de la 8-18% la 4-26%).

RECOMANDĂRILE ORGANIZAȚIEI SALVAȚI COPIII

- Derularea de programe de informare și promovarea materialelor educaționale pentru dezvoltarea abilităților parentale și creșterea nivelului de cunoștințe al specialiștilor din domeniile educației, sănătății și protecției sociale care interacționează cu părinți și copii poate favoriza adoptarea de metode și tehnici de educație și disciplinare pozitivă a copilului;
- Valorificarea bunelor practici ale organizațiilor neguvernamentale prin deschiderea unor centre de educație parentală și servicii de sprijin pentru copil și familie în fiecare oraș din țară, un exemplu în acest sens fiind Centrul de Educație Emoțională și Comportamentală

pentru Copii Salvați Copiii, ceea ce va permite lărgirea accesului la astfel de servicii la nivel național pentru toți copiii;

- Majoritatea cercetărilor științifice privind violența asupra copilului recomandă integrarea perspectivei multidisciplinare – educație, sănătate, protecția copilului, dezvoltare economică – în elaborarea de programe de construire de abilități parentale;
- Încurajarea programelor de formare continuă pentru medicii de familie, consilierii, respectiv medicii școlari și pediatri, în vederea recunoașterii timpurii și raportării adecvate a cazurilor de abuz și neglijare asupra copiilor;
- Formarea lucrătorilor din poliție și a magistraților privind drepturile copilului și consecințele fizice și emoționale ale abuzului asupra copilului;
- Revizuirea sistemului actual de monitorizare a situațiilor de violență și includerea cadrelor didactice în procesul de monitorizare a situațiilor de abuz, neglijare și exploatare;
- Acoperirea nevoilor de servicii publice de asistență socială și de asistenți sociali profesioniști în toate comunele și satele din România;
- Încurajarea participării copiilor în acțiunile de promovare a drepturilor copilului și a metodelor pozitive de educație și disciplinare a copilului;
- Întărirea capacității Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție (ANPCA), pentru a putea asigura asistență tehnică direcțiilor județene de protecție a drepturilor copilului și serviciilor publice de asistență socială.

RECOMANDARE STRATEGICĂ

Luând în considerare datele analizei sociologice, Salvați Copiii consideră că autoritățile au obligația de a evalua, în prima parte a anului 2022, impactul *Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018-2021*, cu privire la respectarea dreptului fundamental al copilului de a fi protejat împotriva oricărei forme de violență. De asemenea, pentru respectarea principiului constituțional al interesului superior al copilului, o viitoare strategie privind violența trebuie să facă referire exclusiv la copii și mediile sociale în care violența îi poate afecta, iar aceasta ar trebui să cuprindă obiective și măsuri sociale în acord cu datele științifice actuale și analizele de nevoi la nivel național, regional și, totodată, să stabilească responsabilități clare, cuantificabile ale autorităților și bugete aferente activităților propuse. Considerăm că viitoarea strategie trebuie să integreze în structura sa documentul internațional al Organizației Mondiale a Sănătății - *INSPIRE: Șapte strategii pentru a*

*pune capăt violenței împotriva copiilor*¹, elaborat în 2016 de 10 agenții internaționale specializate în analiza, prevenirea și combaterea violenței și adoptat în strategia globală Save the Children International. Prin acest pachet tehnic global, cu impact fundamentat științific, sunt propuse următoarele domenii strategiei de intervenție, menite să reducă substanțial fenomenul violenței asupra copiilor:

Strategia 1 - Aplicarea legii. Obiectiv: Asigurarea aplicării legii pentru prevenirea comportamentelor violente, reducerea consumului excesiv de alcool și limitarea accesului tinerilor la arme.

Strategia 2 - Norme și valori. Obiectiv: Consolidarea normelor și valorilor care susțin relațiile non-violente, benefice, caracterizate prin respect și echitate de gen în rândul tuturor copiilor și adolescenților.

Strategia 3 - Medii sigure. Obiectiv: Crearea și menținerea unui mediu sigur în cluburi sportive, pe străzi și în alte locuri unde copiii și tinerii se întâlnesc și își petrec timpul.

Strategia 4 - Sprijin pentru părinți și îngrijitori. Obiectiv: Reducerea practicilor parentale dure și crearea unor relații pozitive părinte-copil.

Strategia 5 - Venituri și consolidare economică. Obiectiv: Îmbunătățirea securității și stabilității economice a familiilor, reducerea maltratării copiilor și a violenței asupra partenerului de viață.

Strategia 6 - Servicii de intervenție și asistență. Obiectiv: Îmbunătățirea accesului la servicii medicale, de consiliere, de asistență socială și de asistență juridică de calitate pentru toți copiii care au nevoie de ele – inclusiv pentru raportarea violenței – în vederea reducerii impactului pe termen lung al violenței.

Strategia 7 - Educație și abilități sociale. Obiectiv: Creșterea accesului copiilor la o educație mai eficientă, caracterizată prin echitate de gen, și la pregătire socio-emoțională, precum și asigurarea unui mediu școlar sigur, propice dezvoltării.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Metoda de cercetare folosită, în cazul ambelor grupuri țintă (părinți și copii), a fost ancheta pe bază de chestionar. Eșantionul ales a fost de tip stratificat, probabilist, tristadial și a avut drept criterii de stratificare regiunile de dezvoltare (Nord – Est, Sud – Est, Sud, Sud–Vest, Vest, Nord – Vest, Centru, București – Ilfov), mediul de rezidență (urban – rural) și mărimea localităților și ciclul de studiu al copiilor. Eșantionul este reprezentativ la nivel național, pentru populația grupului țintă, cu eroare tolerată de +/- 3,4% la un nivel de încredere de 95%.

¹ WHO, INSPIRE: Seven strategies for Ending Violence Against Children, 26 October 2016. Link: <https://www.who.int/publications/i/item/inspire-seven-strategies-for-ending-violence-against-children>

Despre Organizația Salvați Copiii:

De 31 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societate și autoritatea publică, în beneficiul copilului. În cele peste trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili, și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente, pentru asigurarea interesului superior al copilului. Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg. În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. Peste 2.570.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.

Persoana de contact: George Roman, Director Advocay, Salvați Copiii România, tel. 0722.605.904, email – george.roman@salvaticopiii.ro, www.salvaticopiii.ro.